EKUAD JETPR
Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi

ISSN 2149-7702
e-ISSN 2587-0718
DOI: 10.38089/ekuad.2021.52
Vol 7 (2021) Issue 1, 123-131

The Opinions of the Secondary School Teachers on Being Role Models to Their Students

Osman AKHAN[1], Samet ÇİÇEK[2]

Abstract

Raising our young people, who are the guarantee of the future, as good people and good citizens of tomorrow and incorporating them into the society is the biggest goal of the families and the education system. In this process, young people take certain people as role models when they construct themselves for their future in the society. These people, whom they take as models, are people who are role models in every sense. Young people first meet their teachers as role models at school age. Teachers, who are an important element of the education system, are very important characters for students in that they are role models to them and shape the future lives of the students. Accordingly, the aim of the research is to reveal the opinions of secondary school teachers, who are at a key position in the education system, as role models for their students. The sample of the study was composed of 26 secondary school teachers in different branches (Mathematics, Science, Social Studies, Turkish, English, Physical Education, Religious Culture) working in public secondary schools affiliated to the MoNE in the city of Antalya in the 2018-2019 academic year. Participation in the study was on a voluntary basis and the convenience sampling method was used. The data of the research were collected by making face-to-face interviews within the framework of the interview form prepared by the researchers by reviewing the relevant literature and taking expert opinion. The data obtained in this research, in which qualitative research method was employed, were analyzed using the descriptive analysis method. When the results of the research are evaluated in general, it is possible to say that teachers try to be a role model for their students; they try to bring universal values to them and they convey these values through important and exemplary people, and aim to be a role model for their students with their attitudes and behaviors in the classroom. Based on the results of the research, it can be suggested that teachers should get to know their students' interests and construct their exemplary behaviors for their students in and out of the classroom by considering the factors that affect the way who our youngsters take as role models. In this context, teachers may also be recommended to receive training in service or before service if necessary.

Keywords

Teacher
Secondary School
Student
Role Model

Article Info

Received: 30.07.2020
Accepted: 08.02.2021
Online Published: 29.04.2021

[1] Lecturer Dr., Akdeniz University, Faculty of Education, Turkey, osmanakhan@akdeniz.edu.tr, 0000-0001-6532-7985
[2] Akdeniz Universty, Institute of Educational Sciences, Turkey, ciceksamet01@gmail.com , 0000-0002-1056-7911

Introduction

The purpose in the 21st century is to raise individuals who attach importance to science, understand, interpret and use the information produced, transform the targeted knowledge, skills, attitudes and habits into behavior, and approach problems in a solution-oriented manner (Can, 1998). In line with this purpose, educational institutions and their employees have important responsibilities in forming the information society. The role of the teachers in the education system, especially those who love their profession and students and focus on success by taking into consideration learner-centered education, is very important. In the modern education system, the teacher, student, parents, school environment and family are all parts of a whole that interact with each other (Kahyaoğlu & Yangın, 2007). Teaching, which has a key position in the education system, is defined as "a special profession that assumes the education, training and related administrative duties of the state" in Article 43 of the Basic Law of National Education No. 1739 (Çelikten, Şanal, & Yeni, 2005; Gürsel, 2005).

Changing educational requirements in a dynamic structure, new approaches adopted in the understanding of education and the differentiation of students' needs have added new meanings and responsibilities to the teacher. Therefore, in order for a teacher to be effective, it is necessary to develop and renew himself/herself in terms of both personality and professional competencies. In this respect, the teaching profession is considered to be an important vocation requiring competencies that can carry the responsibility of human life. (General Directorate of Teacher Training and Development, 2017; Çelikten, Şanal, & Yeni, 2005). However, the teacher is also expected to know social values, to determine the expectations, contributions and problems of the society and to use these findings in the education of students (Sünbül, 1996).

The increase in society's expectations from education and teachers in the education system has rendered the roles of teachers quite different (Temizkan, 2008). The role, which is defined as the expected behaviors of an individual with a certain status in the society, refers to the attitudes and behaviors of the teacher in the school. The teacher plays various roles in the school such as representation, leadership / presidency, teacher, mediation, referee, counselor, judge, know-all and detective (Çelikten, Şanal, & Yeni, 2005). In modern society, the teacher is seen not only as a part of the education system that implements the education and training services, but also as a role model for the students and the environment he / she is in. This expectation of the society with regard to the teacher has made it necessary to define the characteristics of a good and effective teacher and to implement teacher training policies in this direction (General Directorate of Teacher Training, 2017). Considering the scope of the competency area of attitudes and values included in the "General competencies for the teaching profession" (2017) prepared by the General Directorate of Teacher Training and Development, the general attitudes and values of the teaching profession involve the approach to the student, communication and cooperation, national, spiritual and universal values and personal and professional competencies. Regarding the competency of approach to the student, the item "S/he serves as a role-model for students with his/her attitude and behavior." emphasizes the importance of teachers in being a role model for students. Today, families and the education system tend to prioritize the material dimension in the development of the individual, and ignores moral dimensions such as love, respect, sacrifice and responsibility. Values in the spiritual dimension require taking as role models virtuous people who add meaning to one's own and others' lives (Kabaklı Çimen, 2019). Therefore, it is an undeniable fact that teachers, whom children encounter after their family members and from whom they receive education for a long period of time, are as effective as mothers and fathers in being role models, giving children social experiences and undertaking their responsibilities (Aydın, 2009; Demir & Köse, 2016). Modeling, which is a way of learning, mostly emerges in childhood when the personality is not yet established (Ceran, 2015).

By analyzing what their teachers will react to and how and what kind of personality they have, students can take examples of their speech, attitudes, behaviors, values and approaches to problems. Unlike other professions, teachers, who are the most important educators of the education system, represent culture and are effective in socializing the student, preparing them for the development of the country and for social life, transferring values and shaping the mentality of the individuals (Karaboğa 2019; Çetin, 2001). Students are open to observing, imitating and modeling the individuals around them, since their process of development continues and they have not yet established their personalities. Students' identification with the individuals they take as role models involves

acquisition of characteristics not only in the cognitive and psychomotor domains, but also in the affective domain. (Köse and Demir, 2014). Therefore, it is possible to say that in addition to their being experts in their fields, the behaviors of teachers are also important. The teacher, who is a role model for students, needs to be respectful, tolerant and understanding in his / her relationship with students, and to create a fair and democratic environment in the classroom. In addition, the teacher should guide students in their behavior towards each other and aim to create a positive school climate by ensuring that they get on well with each other through collaborative learning. (Özsoy Yener, 2011).

In today's world, considering the objective "to equip every Turkish child with the basic knowledge, skills, behaviors and habits necessary to be a good citizen and to raise them in accordance with an understanding of national morality" as stated in the Basic Law of National Education (1973) no. 1739 in accordance with the general objectives and basic principles at the level of primary education, teachers' becoming role models in students' developmental stages gains significance as they enjoy a key position in the teaching and learning process. In this direction, the aim of the study is to examine middle school teachers' views on being role models for their students. To this end, answers were sought to the following sub-problems:

1. What are the teachers' opinions about being role models for their students?
2. What are the teachers' opinions about in what subjects they can be role models for their students?
3. What are the teachers' opinions about their beliefs concerning their being role models for their students?
4. What are the values that teachers try to have their students gain as role models?
5. What are the exemplary behaviors that teachers try to have their students gain in the classroom as role models?
6. What guidance do the teachers offer to their students as role models?

Method

Research Model

The descriptive model was preferred in this study, in which qualitative research method was used. "Descriptive studies try to define events, individuals or objects in a study within the scope of their own conditions and as they are. They do not attempt to change or influence them in any way" (Karasar, 2004).

Sample

The sample of the research consisted of 26 teachers who worked in a middle school in Antalya in the 2018-2019 academic year. In the research, participation of the sample in the study was on a voluntary basis and the convenience sampling method was used. The purpose of using this method is to provide speed and practicality to the research. (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2008). Some information about the teachers in the sample is given in Table 1.

Table 1. Information about the Sample

		N
Gender	Female	12
	Male	14
Length of Service	1-5 years	2
	6-10 years	4
	11-15 years	6
	16-20 years	8
	21 years and longer	6
Branch	Mathematics Teacher	6
	Science Teacher	5
	Social Studies Teacher	5
	Turkish Teacher	4
	English Teacher	2
	Physical Education Teacher	2
	Religious Culture Teacher	2

Data Collection Tools

The data of the study were collected by making face-to-face interviews with the teachers using semi-structured open-ended questions prepared by the researchers. The interview questions were prepared by the researchers by taking expert opinions. The questions were generally asked in order to obtain the opinions of the teachers about being role models for their students.

Data Collection

The interviews were conducted by making appointments with the previously determined teachers in a convenient place at the school where the teachers worked. During the interview, the researchers took notes of what was said in conjunction with another researcher, since the teachers did not consent to audio recording. Then, the interview records were transferred to and typed in computer environment. The teachers were allowed to read these transcripts and they were asked to confirm what was written. The approved data were accepted as the research data.

Data Analysis

The data obtained from the sample were analyzed using descriptive analysis. The purpose of descriptive analysis is to "present the obtained findings to the reader in a format arranged and interpreted according to previously determined themes" (Yıldırım & Şimşek, 2013). The data obtained through descriptive analysis in this study were summarized and interpreted. The data of the study were analyzed by the researchers simultaneously and the reliability formula suggested by Miles and Huberman (1994), i.e. "R (Reliability) = 100 x (Na (Agreement) / Na (Agreement) + Nd (Disagreement))] was used to calculate the reliability between them. As a result of the calculation, the reliability of the coding was calculated as 88 percent and the analysis of the study was accepted as reliable. Moreover, direct quotations were made from the teachers' opinions in the presentation of the findings (1FT: 1st Female Teacher, 2MT: 2nd Male Teacher, etc.).

Findings

In this section, the answers given by the teachers in the sample to the questions about being role models for their students were analyzed. The data obtained from the semi-structured interview will be given in line with the purpose of the research in the findings.

1. Findings regarding the Opinions of the Teachers on Being Role Models for Their Students

Table 2. Teachers' Opinions about Being Role Models for Their Students

Categories	f
Environment	7
Social Media	7
Celebrities	4
Friends	3
Teacher	3
Family	2

According to Table 2, when the teachers in the sample were asked about their opinions on being role models for their students, most of the teachers said that there were factors that preceded them in being role models for students. They listed these factors as "environment, social media, famous people and friends". Only 3 teachers in the sample indicated themselves and 1 teacher indicated the family as the foremost examples to young people as role models. Some of the teachers' responses are as follows:

> 12th FT: "It is very important to be the right role model for students since their age periods cover a period in which they step from childhood to youth. I, as their teacher, attach importance to this subject as every colleague. I think teachers leave permanent marks in their lives "

> 3rd MT: "Unfortunately, there are many factors serving as role models for young people before us during adolescence. People they see on social media are usually the top role models for young

people. This sometimes causes them to see the wrong people or behavior, too. It is very important to guide them correctly. A great responsibility falls on families "

2. Findings about the Teachers' Opinions regarding in which Subjects They Can Be Role Models for Their Students

Table 3. Teachers' Opinions about Subjects in which They Can Be Role Models for Their Students

Categories	f
Values	21
Communication	18
Patriotism	15
Being a good person	9
Democratic lifestyle	6
Ataturkism	5
Valuing culture	4
Being a good citizen	4
Sensitivity to social subjects	3
Addressing	1
Etiquette	1

According to Table 3, when the teachers in the sample were asked in which subjects they were role models for students, it was seen that most of them stated that they were role models for their students in terms of values (such as responsibility, honesty and diligence). The teachers also cited different factors with regard to being role models. Some of the teachers' responses are as follows:

4th FT: "I am of the opinion that teachers serve best as examples in establishing values. Students internalize many values such as study, honesty and responsibility, taking example from us in school life. I also think that we are examples for students to be good people and good citizens, especially in their ages. To illustrate, the examples we give on a subject we deal with in the classroom and our attitudes are directly internalized by them. Therefore, we must never forget that our behaviors are watched in and out of the classroom. "

11th MT: "The teacher is an example for the student at every stage of his / her interaction with the student, but this is true for those who can see and understand only. Sometimes, the student may not be able to comprehend this due to their age. The teacher needs to be a guide and a mentor to them. First, we must show them that they have to respect everything. We must also make them see and understand social problems. We have to tell them to preserve their culture. These should not be said only once and forgotten. They should be instilled in them in every instance and in every conversation. The goal is to raise good citizens for the Republic of Turkey ... "

3. Findings regarding Teachers' Beliefs about Their Being Role Models for Their Students

When the teachers in the sample were asked about their beliefs concerning their being role models for their students, it can be said that all the teachers stated that they made an effort to be role models for their students, wanted to be role models and believed that they were role models indeed. Despite the presence of different factors preceding them (environment, social media and celebrities) in this regard, it is possible to say that the teachers believed that they left permanent marks in students' lives and set an example especially for their adolescent students. Some of the teachers' responses are as follows:

9th FT: "We are definitely role models. We do not know in what way they are taking us as examples, but we are aware that we are role models. Therefore, I believe that it is not all about lecturing or academic success. We set an example with our communication, our point of view and the way we sit down or stand up, in short with everything about us. "

1st MT: "I believe we are role models, because school is their first society. It is the first time that they face many incidents here without their family being around. While doing this, they are watching us. Our reaction, approach and communication are very important. For they are watching and taking us as examples in every sense. "

4. Findings regarding What Values Teachers Try to Have Their Students Acquire as Role Models

Table 4. The Values that Teachers Try to Have Their Students Acquire as Role Models

Categories	f
Respect	23
Love	18
Honesty	17
Tolerance	15
Peace	12
Justice	9
Hard work	6
Solidarity	5
Sensitivity	5
Respect for national values	4
Respect for differences	2
Pity	1
Patriotism	1
Morality	1
Exemplary Characters	8

According to Table 4, when the teachers in the sample were asked what values they tried to have their students acquire as role models, it was seen that they gave examples from a range of values, including many universal values. 8 of the teachers also stated that they tried to help them gain values through exemplary characters (such as Atatürk, heroes of the National Struggle, Mevlana, Sultan Mehmet the Conqueror). Some of the teachers' responses are as follows:

> 3th FT: "The best way to set an example for students in value education is to show our respect for them. It is very important to have them gain the value of respect for their future lives. Value education is actually one link in a chain of interconnected links. The values of love, respect, responsibility and honesty are the most important values that we can demonstrate to students at school by living. "

> 14th MT: "The school includes many opportunities to set an example for them in terms of values. The lessons are very suitable for this, and bilateral relations are shaped by values. At this point, if we incorporate into our routine school life the messages we want give, we will reach our goal easily. Respect is the most important of these values. If values such as patriotism, respect for national values and peace are given with exemplary characters, they will be more effective. For example, we can indicate Mustafa Kemal as the sole exemplary character for values education. "

5. Findings regarding Which Exemplary Behaviors Teachers as Role Models Try to Have Their Students Acquire in the Classroom

Table 5. Sample Behaviors that Teachers Try to Help Their Students Gain as Role Models in Classroom

Categories	f
Setting goals	12
Daring	6
Treating students equally	4
Being fair in decisions	3
Dressing	2
Etiquette	2
Diction	2
Orderliness	2
Smiling face	1
Valuing books	1
My communication with my colleagues	1
Punctuality	1
Protecting classroom items	1

According to Table 5, when the teachers in the sample were asked which exemplary behaviors they tried to teach their students as role models in the classroom, they stated that they first tried to set an example in subjects such as "setting goals, showing courage in educational and humanitarian behaviors, equality, and justice". Some of the teachers' responses are as follows:

> 6th FT: "There are many behaviors that I try to set an example for students in the classroom. The first of these that I pay attention to is to observe rules of etiquette. I also try to set an example for my students in regard to being neat and tidy. "

> 5th MT: "I often warn students to set their goals correctly. For in order to achieve success in the system we are in, they must definitely set goals. I tell many stories to set an example for them in this regard. In addition, I try to set an example to my students by treating them equally in all circumstances. I emphasize this behavior and let them discover my purpose.

6. Findings regarding How Teachers Guide Their Students as Role Models

Table 6. Guidance Teachers provided for Their Students as Role Models

Categories	f
By giving examples	17
By encouraging them to read books	6
By emphasizing cultural values	2
By informing them about current activities they can attend	2
By encouraging them to engage in cultural activities	1
By making them turn to domestic goods	1
By directing in-class communication	1
By constantly reminding	1
By advising them to make good friends	1
By advising them to use social media correctly	1
By reminding them of social rules	1

According to Table 6, when the teachers in the sample were asked how they guided their students as role models, it was seen that most of the teachers tried to guide them by giving examples (such as giving places to adults on the bus, not throwing litter on the floor, and not damaging school equipment). Teachers also stated that they tried to be a model for their adolescent students with different advice and recommendations. Some of the teachers' responses are as follows:

> 2nd FT: "I find it appropriate to give examples. I also make a point of giving messages directly so that they can discover my message in the examples. I also try to direct them via the communication I have established in the classroom. "

> 7th MT: "I offer a lot of guidance. I give as examples the cultural activities I participate in, the books I read, and the activities I have joined. I both guide them with recommendations and try to set an example for them with what I have done in my own life.

Discussion, Conclusion and Suggestions

Considering the results of this study, which aimed to reveal the opinions of middle school teachers about being role models for their students, it can be concluded that the teachers who constituted the sample thought there were factors that ranked higher than them (environment, social media, famous people, friends). The teachers were of the opinion that their importance in being role models came after these factors. This result can be interpreted to mean that the teachers believed that there were more effective factors than them in being role models. This result is in keeping with the finding of Erjem and Çağlayandereli (2006) and Karaboğa (2019), who concluded that children and young people took celebrities and characters in TV series as role models, and this conclusion supports the opinions of the teachers. It can also be concluded that the teachers served as role models for their students in terms of values such as responsibility, honesty, and hard work.

The present study arrived at the conclusion that the teachers constituting the research sample believed that they were role models or made an effort to be role models, even though there were other

factors (environment, social media, famous people) that preceded them, but they were of the opinion that they left permanent marks in the lives of students in their developmental stages. It can be said that the teachers tried to provide their students with universal values such as love, respect, honesty, tolerance and peace as role models. It was seen that some of the teachers stated that they explained these values through exemplary characters (Atatürk, Mevlana, Sultan Mehmet the Conqueror etc.). This result of the study is similar to the result Köse and Demir (2014) reached in their study in which they aimed to receive students' views about teachers' roles as models where they found that the attitudes and behaviors of teachers about love, respect, tolerance and justice were very important in being role models. In addition, this result is also similar to the finding which Demir and Köse (2016) reached in a study in which they received teachers' opinions about the role modeling of teachers and indicated the values that should be gained first and foremost.

It can be said, as a result of the findings of the research, that the teachers tried to be role models and examples to their students in the classroom in setting goals, showing courage in educational and humanitarian behavior, and being equal and fair. In addition, as far as being role models was concerned, the teachers guided their students mostly by giving examples to them within the framework of social rules and laws, encouraging them to read books and emphasizing cultural values. They also tried to be role models by giving advice and suggestions to their adolescent students.

When the results of the study are evaluated in general, it is possible to say that the teachers tried to be role models for their students, tried to equip them with universal values, and convey these values through important and exemplary people. They aimed to be role models for their students with their attitudes and behaviors in the classroom.

Based on the results of the research, the following suggestions can be made, considering the factors that our youth take as role models:

- It may be suggested that teachers should recognize the interests of their students and construct exemplary behaviors for them both inside and outside the classroom.
- Seminars can be held for teachers to get to know the age groups they will teach in terms of their developmental periods, interests and expectations.
- Teachers may be advised to receive in-service or pre-service training on role model behaviors if necessary.
- Practical studies can be conducted with teachers to develop their role model behaviors.

References

Aydin, A. R. (2009). Öğretmen-öğrenci ilişkilerinde empati ve öğretmenlerin rol modelliği üzerine. *Dinbilimleri Journal, 9*(4), 75-84.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (Geliştirilmiş 2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Can, N. (1998). Öğretmen ve yöneticinin etkililiğinin öğretimdeki rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 13*(13), 55-69.

Ceran, D. (2015). Çocuklara rol model olması bakımından millî mücadele kahramanları ve edebî eserlere yansıması:"Kurtuluşun Kahramanları" kitap dizisi örneği. *Tarih Okulu Dergisi, 24*, 135-157.

Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19*, 207-237.

Çetin, Ş. (2001). İdeal öğretmen üzerine bir araştırma. *Milli Eğitim Dergisi, 149*.

Demir, E. ve Köse, M. (2016). Öğretmenlerin rol modelliği hakkında öğretmen görüşleri. *Akademik Bakış Dergisi, 53*, 38-57.

Erjem, Y ve Çağlayandereli, M. (2006). Televizyon ve gençlik: Yerli dizilerin gençlerin model alma davranışı üzerindeki etkisi. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 30*(1), 15-30.

Gürsel, M. (2005). Eğitimin hukuksal temelleri. M. Gürsel ve M. Hesapçıoğlu (Ed.). Öğretmenlik mesleğine giriş içinde (s. 151-177). Ankara: Eğitim Kitapevi.

Kabaklı Çimen, L. (2019). Eğitim fakültesi öğrencilerinin rol model tercihleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8*(1), 89-111.

Kahyaoğlu, M. ve Yangın, S. (2007). İlköğretim öğretmen adaylarinin mesleki özyeterliklerine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *15*(1), 73-84.

Karaboğa, M. T. (2019). Lise öğrencilerinin rol model tercihlerine ilişkin bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15*(2), 363-391.

Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Köse, M. ve Demir, E. (2014). Öğretmenlerin rol modelliği hakkında öğrenci görüşleri. *International Journal of Social and Economic Sciences*, *4*(1), 08-18.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri.http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERY.pdf adresinde 07.07.2020 tarihinde incelenmiştir.

Özsoy Yener, F. (2011). *Sorunlu öğrenci davranışlarının çözümünde yönetici ve öğretmenlerin rol model davranışlarının önemi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sünbül, A. M. (1996). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 8*(8), 597-608.

Temizkan, M. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6*(3), 461-486.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde bilimsel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (1973, 24 Haziran). Resmi Gazete (Sayı: 14574). Erişim Adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf

EKUAD JETPR
Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi

ISSN 2149-7702
e-ISSN 2587-0718
DOI: 10.38089/ekuad.2021.52
Cilt 7 (2021) Sayı 1, 123-131

Ortaokul Öğretmenlerinin Öğrencilerine Rol Model Olma Yönündeki Görüşleri

Osman AKHAN[1], Samet ÇİÇEK[2]

Öz

Geleceğin teminatı olan gençlerimizi yarınının iyi insan, iyi vatandaşı olarak yetiştirmek ve topluma kazandırmak ailelerin ve eğitim sisteminin en büyük hedefidir. Bu süreçte gençler yarınları adına kendilerini toplum içinde kurgularken belli kişileri örnek alırlar. Kendine örnek aldıkları bu kişiler, onlara her anlamda rol model olan kişilerdir. Gençler kendilerine rol model olma konusunda ilk olarak okul çağlarında öğretmenlerini tanırlar. Eğitim sisteminin önemli bir öğesi olan öğretmenler, öğrenciye rol model olması, öğrencinin gelecek yaşantısının şekillenmesi adına oldukça önemli bir karekterdir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, eğitim sistemi içerisinde kilit noktada olan ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerine rol model olma konusundaki görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim-öğretim döneminde Antalya merkezdeki MEB'e bağlı devlet ortaokullarında görev yapmakta olan farklı branştaki (Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe, İngilizce, Beden Eğitimi Din Kültürü) 26 ortaokul öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada katılımcılarda gönüllük ilkesi gözetilmiş ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri araştırmacıların ilgili alan yazın ve uzman görüşü alarak hazırladıkları görüşme formu çerçevesinde yüz yüze görüşme yapılarak toplanmıştır. Nitel araştırma yönteminin benimsendiği bu araştırmada ulaşılan veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, öğretmenlerin, evrensel değerleri kazandırmaya çalıştıkları ve bu değerleri önemli ve örnek kişiler aracılığıyla aktardıkları, sınıf içerisindeki tutum ve davranışlarıyla da öğrencilerine rol model olmayı amaçladıklarını söylemek mümkündür. Araştırmanın sonuçlarından yola çıkılarak öncelikle gençlerimizin rol model aldığı unsurları göz önünde tutarak öğretmenlerin, öğrencilerinin ilgi alanlarını tanımaları ve onlara yönelik sınıf içi ve dışı örnek davranışlarını kurgulamaları önerilebilir. Bu yönde öğretmenlerin gerekirse hizmet içinde ya da hizmet öncesinde eğitim almaları da önerilebilir.

Anahtar Kelimeler

Öğretmen
Ortaokul
Öğrenci
Rol Model

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 30.07.2020
Kabul Tarihi: 08.02.2021
E-Yayın Tarihi: 29.04.2021

[1] Öğr. Gör. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye, osmanakhan@akdeniz.edu.tr, 0000-0001-6532-7985
[2] Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkiye, ciceksamet01@gmail.comr, 0000-0002-1056-7911

Giriş

21. yy'da bilime önem veren, üretilen bilgiyi anlayan, yorumlayan, kullanan; hedeflenen bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkları davranışa dönüştürmüş, problemlere çözüm odaklı yaklaşabilen bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır (Can, 1998). Bu amaç doğrultusunda bilgi toplumunun oluşturulmasında eğitim kurumlarına ve çalışanlarına önemli görevler düşmektedir. Özellikle mesleğini ve öğrencilerini seven, öğrenen merkezli eğitimi dikkate alarak başarıya odaklı olan öğretmenlerin eğitim sistemi içerisindeki rolü oldukça önemlidir. Çağdaş eğitim sistemi içerisinde; öğretmen, öğrenci, veli, okul çevre ve aile birbirleriyle etkileşim içerisinde olan bütünün parçalarıdır (Kahyaoğlu ve Yangın, 2007). Eğitim sistemi içerisinde kilit bir konumda olan öğretmenlik, 1739 sayılı Milli eğitim Temel Kanununun 43. Maddesinde "Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği" olarak tanımlanmaktadır. (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005; Gürsel, 2005).

Dinamik bir yapıda değişen eğitim gerekleri, eğitim anlayışında benimsenen yeni yaklaşımlar ve öğrencilerin ihtiyaçlarının farklılaşması öğretmene yeni anlamlar ve sorumluluklar yüklenmesine neden olmuştur. Dolayısıyla öğretmenin etkili olabilmesi için hem kişilik hem de mesleki yeterlikleri bakımından kendisini geliştirmesi ve yenileyebilmesini gerekmektedir. Bu bakımdan öğretmenlik mesleği insan hayatının sorumluluğunu taşıyabilecek yeterlikler gerektiren önemli bir meslek olarak nitelendirilmektedir. (Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, 2017; Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005). Farklı olarak öğretmenden toplumsal anlamda sosyal değerleri bilmesi, toplumun beklentilerini, katkılarını, sorunlarını belirlemesi ve bu bulguları öğrencilerin yetiştirilmesi sürecinde kullanması da beklenmektedir (Sünbül, 1996).

Toplumun eğitimden ve eğitim sistemi içerisindeki öğretmenlerden beklentilerinin artması öğretmenlerin rollerini oldukça farklılaştırmıştır (Temizkan, 2008). Toplum içerisinde belirli bir statüde olan bir bireyin göstermesi beklenen davranışlar olarak tanımlanan rol, öğretmenin okul içerisindeki tutum ve davranışlarını ifade etmektedir. Okulda öğretmenin, temsilcilik, liderlik/başkanlık, öğreticilik, arabuluculuk, hakemlik, rehberlik, yargıç bilgiç ve dedektif öğretmen olma gibi çeşitli rolleri bulunmaktadır (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005). Modern toplumda öğretmen yalnızca eğitim-öğretim faaliyetini gerçekleştiren eğitim sisteminin bir parçası değil, aynı zamanda öğrencilere ve içinde bulunduğu çevreye rol model olan insan olarak da görülmektedir. Öğretmene yönelik toplumun bu beklentisi iyi ve etkin bir öğretmenin özelliklerinin tanımlanmasına ve bu yönde öğretmen yetiştirme politikaları uygulanması zorunlu kılmıştır (Öğretmen Yetiştirme Genel müdürlüğü, 2017). Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri" (2017) içerisinde yer alan tutum ve değerler yeterlik alanının kapsamıma bakıldığında, öğretmenlik mesleği genel tutum ve değerlerini içeren öğrenciye yaklaşım, iletişim ve iş birliği milli, manevi ve evrensel değerler ile kişisel ve mesleki yeterliklerini içermektedir. Öğrenciye yaklaşım yeterliği konusunda "Tutum ve davranışlarıyla öğrencilere rol-model olur." göstergesi öğretmenin öğrenciye rol model olma konusundaki önemini vurgular niteliktedir. Günümüzde aileler ve eğitim sistemi bireyin gelişiminde maddi boyuta yönelmekte; sevgi saygı, fedakârlık sorumluluk gibi manevi boyutları göz ardı etmektedir. Manevi boyut değerleri, insanın kendisinin ve başkalarının hayatını anlamlandıran erdemli insanları rol model almayı gerektirmektedir (Kabaklı Çimen, 2019). Dolayısıyla çocukların aile bireylerinden sonra karşılaştığı ve zamanının büyük bir bölümünü eğitim alarak geçirdikleri öğretmenleri, onlara sosyal tecrübeler yaşatan ve sorumluluklarını üstlenen ve rol model olma konusunda anne ve baba kadar etkili olduğu yadsınamaz bir gerçektir (Aydın, 2009; Demir ve Köse, 2016). Bir öğrenme şekli olan model alma, daha çok kişiliğin oturmadığı çocukluk yıllarında ortaya çıkmaktadır (Ceran, 2015).

Öğrenciler öğretmenlerinin neye nasıl tepki vereceğini, nasıl bir kişiliği olduğunu çözümleyerek, konuşmalarını, tavırlarını, tutumlarını, davranışlarını, değerlerini ve sorunlara yaklaşım biçimlerini örnek alabilmektedirler. Eğitim sisteminin en önemli eğiticisi olan öğretmenler diğer meslek gruplarından farklı olarak kültürü temsil etmekte öğrencinin sosyalleşmesine, ülkenin gelişmesine ve toplumsal yaşama hazırlanmasına, değerlerin aktarılmasına ve bireyin sahip olduğu düşünce yapısının belirlenmesinde etkili olmaktadır (Karaboğa 2019; Çetin, 2001). Öğrencinin gelişim sürecinin devam etmesi ve kişiliğini henüz oturtamamış olması nedeniyle çevresindeki bireyleri gözlemlemeye, taklit etmeye ve model olarak almaya açıktır. Öğrencinin rol model aldığı birey ile kendisini özdeşleştirmesi sadece bilişsel ve psikomotor alanda değil; duyuşsal alandaki özellikleri edinmesiyle de ilgilidir. (Köse ve Demir, 2014). Bu sebeple öğretmenlerin alanlarının uzmanı

olmalarının yanı sıra davranışlarının da önemli olduğunu söylemek mümkündür. Öğrenciye rol model olan öğretmenin, öğrenci ile ilişkisinde saygılı, hoşgörülü, anlayışlı olması ve bunların yanı sıra sınıf içerisinde adil ve demokratik bir yapı oluşturması önemlidir. Ayrıca öğretmen, öğrencilerin birbirlerine davranış şekillerinde yönlendirici olmalı ve işbirlikçi öğrenmeyle birbirleri ile iyi geçinmelerini sağlayarak olumlu bir okul iklimi oluşturmayı amaçlamalıdır. (Özsoy Yener, 2011).

Günümüz dünyasında 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda (1973) ilköğretimin düzeyinde, genel amaçlara ve temel ilkelere uygun olarak *"Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak ve onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek"* amacı göz önünde bulundurulduğunda, öğrenme öğretme sürecinde kilit konumunda olan öğretmenlerin öğrencilerin gelişim dönemlerinde rol model olma durumu önem kazanmaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı ortaokul öğretmenlerin öğrencilerine rol model olma yönündeki görüşlerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin öğrencilerine rol model olma konusundaki görüşleri nedir?
2. Öğretmenlerin öğrencilerine hangi konularda rol model olabileceğine yönelik görüşleri nedir?
3. Öğretmenlerin öğrencilerine rol model olma konusundaki inançları hakkındaki görüşleri nedir?
4. Öğretmenlerin öğrencilerine rol model olma konusunda kazandırmaya çalıştıkları değerler nelerdir?
5. Öğretmenlerin öğrencilerine rol model olma konusunda sınıf içerisinde kazandırmaya çalıştıkları örnek davranışlar nelerdir?
6. Öğretmenler öğrencilerine rol model olma konusunda yaptıkları yönlendirmeler nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma yöntemi kullanılan bu araştırmada, betimsel model benimsenmiştir. "Betimsel çalışmalar araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesneyi, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası göstermez" (Karasar, 2004).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim-öğretim döneminde Antalya merkezde ortaokulda görev yapmakta olan 26 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada katılımcılarda gönüllük ilkesi gözetilmiş ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin kullanılmasındaki amaç araştırmaya hız ve pratiklik sağlamasıdır. (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Çalışma grubunda yer alan öğretmenlere ait bazı bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Bilgiler

		N
Cinsiyet	Kadın	12
	Erkek	14
Kıdem	1-5 yıl	2
	6-10 yıl	4
	11-15 yıl	6
	16-20 yıl	8
	21 ve üstü yıl	6
Branş	Matematik Öğretmeni	6
	Fen Bilgisi Öğretmeni	5
	Sosyal Bilgiler Öğretmeni	5
	Türkçe Öğretmeni	4
	İngilizce Öğretmeni	2
	Beden Eğitimi Öğretmeni	2
	Din Kültürü Öğretmeni	2

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış açık uçlu sorular yardımı ile öğretmenlerle yüz yüze görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Görüşme soruları araştırmacılar tarafından uzman görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Sorular genel olarak öğretmenlerin öğrencilerine rol model olma konusundaki görüşlerini almaya yönelik olarak sorulmuştur.

Verilerin Toplanması

Görüşmeler, daha önceden tespit edilen öğretmenlerden randevu alınarak belirlenen gün ve saatte öğretmenin çalıştığı okulun uygun bir mekânında gerçekleştirilmiştir. Görüşmede araştırmacılar, öğretmenlerin ses kaydı alınmasını uygun görmemesi bakımından raportör olabilecek diğer bir araştırmacı ile birlikte söylenenleri not almışlardır. Daha sonra elde edilen görüşme kayıtları bilgisayar ortamında yazılarak hazırlanmış ve öğretmenlere okutularak, yazılanları onaylamaları istenmiştir. Onaylanan veriler çalışmanın verileri olarak kabul edilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışma grubundan elde edilen veriler, betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Betimsel analizde amaç, "elde edilen bulguları daha önceden belirlenen temalara göre düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır" (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmada betimsel analiz ile elde edilen veriler özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından eş zamanlı olarak analiz edilmiş ve aralarındaki güvenilirliğin hesaplaması için Miles ve Huberman'ın (1994), önerdiği "R (Güvenirlik) = 100 x [Na (Görüş Birliği) / Na (Görüş Birliği) + Nd (Görüş Ayrılığı)]" güvenirlik formülü kullanılmıştır. Hesaplama sonucunda kodlamaların güvenirliği yüzde 88 olarak hesaplanmış ve araştırmanın analizinin güvenilir olduğu kabul edilmiştir. Çalışmada ayrıca bulguların sunumunda öğretmenlerin görüşlerinden (1KÖ: 1. Kadın Öğretmen, 2EÖ: 2. Erkek Öğretmen vb. şeklinde) doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde çalışma grubundaki öğretmenlerin öğrencilerine rol model olmaya yönelik sorulara verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşmeden elde edilen veriler, bulgularda araştırmanın amacı doğrultusunda verilecektir.

1. Öğretmenlerin Öğrencilerine Rol Model Olma Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 2. Öğretmenlerin Öğrencilerine Rol Model Olma Konusundaki Görüşleri

Kategoriler	f
Çevre	7
Sosyal Medya	7
Ünlüler	4
Arkadaşlar	3
Öğretmen	3
Aile	2

Tablo 2'ye göre çalışma grubundaki öğretmenlere, öğrencilerine rol model olma konusundaki görüşleri sorulduğunda öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğrencilere rol model olma konusunda kendilerinden daha önce gelen unsurlar olduğunu söylemişlerdir. Bu unsurları "çevre, sosyal medya, ünlü kişiler, arkadaşlar" olarak ifade etmişlerdir. Çalışma grubundaki sadece 3 öğretmen kendilerinin ve 1 öğretmen ailenin rol model olarak gençlere daha öncelikli olarak örnek olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin cevaplarından bazıları şunlardır:

> 12KÖ: "Öğrencilerin yaş dönemleri çocukluktan gençliğe adım attıkları bir dönemi kapsadığı için onlara doğru rol model olmak çok önemlidir. Ben öğretmenleri olarak her meslektaşım olarak bu konuya önem veriyorum. Onların yaşantılarında öğretmenlerin kalıcı izler bıraktığını düşünüyorum"

> 3EÖ: " Ergenlik döneminde gençlere ne yazık ki bizlerden daha önce rol model olan pek çok unsur var. Gençlere en çok sosyal medyada gördükleri örnek oluyor. Bu bazen yanlış kişileri ya da

davranışları da görmelerine neden oluyor. Doğru yönlendirmek çok önemli. Ailelere büyük sorumluluk düşüyor"

2. Öğretmenlerin Öğrencilerine Hangi Konularda Rol Model Olabileceğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 3. Öğretmenlerin Öğrencilerine Rol Model Olabileceği Konulara Yönelik Görüşleri

Kategoriler	f
Değerler	21
İletişim kurma	18
Vatanseverlik	15
İyi insan olma	9
Demokratik yaşam tarzı	6
Atatürkçülük	5
Kültüre değer verme	4
İyi vatandaş olma	4
Toplumsal sorunlara duyarlı	3
Hitap etme	1
Görgü kuralları	1

Tablo 3'e göre çalışma grubundaki öğretmenlere öğrencilere hangi konularda rol model oldukları sorulduğunda öncelikle büyük çoğunluğunun değerler (sorumluluk, dürüstlük, çalışkanlık gibi) konusunda öğrencilerine rol model olduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Öğretmenler ayrıca rol model olma konusunda farklı unsurlardan da bahsetmişlerdir. Öğretmenlerin cevaplarından bazıları şunlardır:

4KÖ: "Öğretmenler en çok değerlerin yerleşmesinde örnek oluyor kanaatindeyim. Çalışkanlık, dürüstlük, sorumluluk gibi pek çok değeri öğrenciler okul hayatı içerisinde bizlerden örnek alarak içselleştiriyor. Ayrıca özellikle bu çağlarda öğrencilerin iyi insan, iyi vatandaş olma konusunda örnek olduğumuzu düşünüyorum. Örneğin sınıf içinde işlediğimiz bir konuda verdiğimiz örnekler ve tutumumuz onlara direk geçiyor. O nedenle sınıf içi ve sınıf dışı davranışlarımızda izlendiğimizi asla unutmamalıyız."

11EÖ: "Öğretmen, öğrenci ile etkileşiminin her aşamasında öğrenciye örnektir. Ama görebilene anlayabilene. Öğrenci bulunduğu yaş itibari ile bunu bazen idrak edemeyebiliyor. Öğretmenin ona rehber ve açıklayıcı yönlendirici olması gerekiyor. İlk olarak her şeye saygı duyması gerektiğini göstermeliyiz onlara. Ayrıca toplumsal sorunları görmelerini, anlamalarını sağlamalıyız. Kültürüne sahip çıkmasını söylemeliyiz. Bunlar tek sefer ilaç niyetine söylenip bitmemeli. Her örnekte, her sohbette onlara aşılanmalıdır. Hedef, iyi bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmek…"

3. Öğretmenlerin Kendilerinin Öğrencilerine Rol Model Olma İnançlarına İlişkin Bulgular

Çalışma grubundaki öğretmenlere öğrencilerine rol model olma konusundaki inançları sorulduğunda, tüm öğretmenlerin öğrencilerine rol model olma konusunda çaba sarf ettiklerini, rol model olmayı istediklerini ve rol model olduklarına inandıkları yönünde açıklama yaptıkları söylenebilir. Öğretmenler kendilerinden önce gelen farklı unsurlar olsa da (çevre, sosyal medya ve ünlüler), öğretmenlerin özellikle ergenlik döneminde olan öğrencileri için hayatında kalıcı izler bıraktıklarına, örnek olduklarına inandıklarını söylemek mümkündür. Öğretmenlerin cevaplarından bazıları şunlardır:

9KÖ: "Kesinlikle rol modeliz. Onlar hangi açıdan kendine örnek alıyor bunu bilemeyiz ama biz rol model olduğumuzun farkındayız. Bunun için her şeyin ders anlatmak ya da akademik başarı olmadığı kanaatindeyim. İletişimimiz, bakışımız, oturup kalkışımız her şeyimiz ile örnek oluyoruz."

1EÖ: "Rol model olduğumuza inanıyorum. Çünkü okul onun ilk toplumu. İlk kez burada ailesi olmadan pek çok olayla yüzleşiyor. Bunu yaparken de bizi izliyor. Tepkimiz, yaklaşımımız, kurduğumuz iletişim çok önemli. Çünkü her anlamda bizi izliyor, örnek alıyorlar."

4. Öğretmenlerin Öğrencilerine Rol Model Olma Konusunda Hangi Değerleri Kazandırmaya Çalıştıklarına İlişkin Bulgular

Tablo 4. Öğretmenlerin Öğrencilerine Rol Model Olma Konusunda Kazandırmaya Çalıştıkları Değerler

Kategoriler	f
Saygı	23
Sevgi	18
Dürüstlük	17
Hoşgörü	15
Barış	12
Adalet	9
Çalışkanlık	6
Dayanışma	5
Duyarlılık	5
Milli değerlere saygı	4
Farklılıklara saygı	2
Merhamet	1
Vatanseverlik	1
Ahlak	1
Örnek Karakterler	8

Tablo 4'e göre çalışma grubundaki öğretmenlere öğrencilerine rol model olma konusunda hangi değerleri kazandırmaya çalıştıkları sorulduğunda birçok evrensel değeri de içeren değerler yelpazesinden örnekler verdikleri görülmüştür. Öğretmenlerden 8'i ayrıca örnek karakterler (Atatürk, Milli Mücadele kahramanları, Mevlana, Fatih Sultan Mehmet gibi) yolu ile değerleri kazandırmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin cevaplarından bazıları şunlardır:

> 3KÖ: "Öğrencilere değer eğitiminde örnek olunabilecek en iyi yol ona saygı duyduğumuzu göstermek. Onlara saygı değerini kazandırmak gelecekteki yaşantıları için çok önemlidir. Değer eğitimi aslında birbirine bağlı bir zincirin halkalarıdır. Sevgi, saygı, sorumluluk, dürüstlük değerleri okulda öğrencilere yaşayarak gösterebileceğiz en önemli değerlerdir."

> 14EÖ: "Değerler konusunda onlara örnek olmak için okul pek çok imkan içeriyor. Dersler buna çok müsait, ikili ilişkileri değerler şekillendiriyor. Bu noktada eğer bizler vereceğimiz mesajları rutin okul yaşantımız içine kurgularsak zaten amacımıza rahatça ulaşırız. Saygı duymak bu değerlerin en önemlisi. Vatanseverlik, milli değerlere saygı, barış gibi değerler örnek karakterlerle de verilirse daha da etkili olur. Örneğin değerler eğitimi için yegâne örnek karakter olarak Mustafa Kemal'i gösterebiliriz."

5. Öğretmenlerin Öğrencilerine Rol Model Olma Konusunda Sınıf İçinde Hangi Örnek Davranışları Kazandırmaya Çalıştıklarına İlişkin Bulgular

Tablo 5. Öğretmenlerin Öğrencilerine Rol Model Olma Konusunda Sınıf İçerisinde Kazandırmaya Çalıştıkları Örnek Davranışlar

Kategoriler	f
Hedef koyma	12
Cesaret edebilme	6
Öğrencilere eşit davranma	4
Kararlarda adaletli olma	3
Giyim	2
Görgü kuralları	2
Diksiyon	2
Düzen	2
Güler yüzlü	1
Kitaba değer verme	1
Meslektaşımla iletişimim	1
Dakiklik	1
Sınıf eşyalarını koruma	1

Tablo 5'e göre çalışma grubundaki öğretmenlere öğrencilerine rol model olma konusunda sınıf içinde hangi örnek davranışları kazandırmaya çalıştıkları sorulduğunda, öncelikle "hedef koyma, eğitsel ve insani davranışlar konusunda cesaret gösterebilme, eşitlik, adalet" gibi konularda örnek olmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin cevaplarından bazıları şunlardır:

> 6KÖ: "Öğrencilere sınıf içinde örnek teşkil etmeye çalıştığım pek çok davranış var. Bunlardan önem verdiklerimden ilki görgü kurallarına uyma. Ayrıca öğrencilerime düzenli olmak konusunda da örnek olmaya çalışıyorum."

> 5EÖ: "Öğrencilere hedeflerini doğru belirleme konusunda sık sık uyarıda bulunurum. Çünkü içinde bulunduğumuz sistemde başarıya ulaşabilmeleri için mutlaka karşılarına hedef koymalıdırlar. Bu konuda onlara örnek olmak adına pek çok hikâye anlatıyorum. Ayrıca öğrencilerime her koşulda eşit davranarak örnek olmaya çalışıyorum. Bu davranışımı vurgularım ve amacımı keşfetmelerini sağlarım.

6. Öğretmenlerin Öğrencilerine Rol Model Olma Konusunda Nasıl Yönlendirmeler Yaptıklarına İlişkin Bulgular

Tablo 6. Öğretmenlerin Öğrencilerine Rol Model Olma Konusunda Yaptıkları Yönlendirmeler

Kategoriler	f
Örnek vererek	17
Kitap okumaya teşvik ederek	6
Kültürel değerlere vurgu yaparak	2
Katılabilecekleri güncel aktivitelerden haberdar etme	2
Kültürel faaliyetlere teşvik ederek	1
Yerli malına yönelmelerini sağlayarak	1
Sınıf içi iletişimi yönlendirerek	1
Devamlı hatırlatarak	1
İyi arkadaş edinmelerini öğütleyerek	1
Sosyal medyayı doğru kullanmalarını öğütleyerek	1
Toplumsal kuralları hatırlatarak	1

Tablo 6'ya göre çalışma grubundaki öğretmenlere öğrencilerine rol model olma konusunda nasıl yönlendirmeler yaptıkları sorulduğunda öğretmenlerin büyük çoğunluğunun örnek vererek (otobüste büyüklere yer vermek, yere çöp atmamak, okul eşyalarına zarar vermemek gibi) yönlendirme yapmaya çalıştıkları görülmüştür. Öğretmenler ayrıca farklı öğüt ve tavsiyelerle ergenlik dönemindeki öğrencilerine model olmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin cevaplarından bazıları şunlardır:

> 2KÖ: "Ben örnek vermeyi uygun buluyorum. Örnekler içindeki mesajımı keşfetmeleri için mutlaka direk mesajda veririm. Ayrıca sınıf içinde kurduğum iletişimle de onları yönlendirmeye gayret ediyorum."

> 7EÖ: "Pek çok yönlendirme yapıyorum. Kültürel faaliyetlere katıldığımı, okuduğum kitapları, katıldığım aktiviteleri örnek veriyorum. Hem tavsiye ederek yönlendiriyorum hem de kendi yaşantımda yaptıklarımla onlara örnek olmaya çalışıyorum.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Ortaokul öğretmenlerinin öğrencilerine rol model olma yönündeki görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmanın sonuçlarına bakıldığı zaman, araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin öğrencilere rol model olma konusunda kendilerinden daha önce gelen unsurlar (çevre, sosyal medya, ünlü kişiler arkadaşlar gibi) olduğunu düşündüklerini; öğretmenlerin ise bu unsurlardan sonra rol model olmada önemli oldukları şeklinde düşünceye sahip olduklarını söylemek mümkündür. Bu sonucu rol model olma konusunda öğretmenlerin kendilerinden önce rol model olmada etkili unsurların olduğu görüşünü savundukları şeklinde de ifade etmek mümkündür. Erjem ve Çağlayandereli'nin (2006) ve Karaboğa'nın (2019) çalışmalarında ulaştıkları çocukların ve gençlerin ünlüleri ve dizi karakterlerini örnek aldıkları sonucu ile benzerlik göstermekte ve öğretmen görüşlerini

desteklemektedir. Ayrıca öğretmenlerin öğrencilerine, sorumluluk dürüstlük, çalışkanlık gibi değerler konusunda rol model oldukları sonucuna da ulaşıldığı söylenebilir.

Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin rol model olma konusunda kendilerinden önce gelen farklı unsurlar (çevre, sosyal medya, ünlü kişiler) olsa da rol model olduklarını veya olabilmek için çaba sarf ettiklerini, gelişim dönemlerinde olan öğrencilerin yaşamlarında kalıcı izler bıraktıkları inancında oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin rol model olarak sevgi, saygı, dürüstlük, hoşgörü ve barış gibi evrensel değerleri öğrencilerine kazandırmaya çalıştıkları söylenebilir. Öğretmenlerden bazılarının ise bu değerleri örnek karakterler üzerinden (Atatürk, Mevlana, Fatih Sultan Mehmet vb.) anlattıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Araştırmanın bu sonucu Köse ve Demir'in (2014) öğretmenlerin rol modelliği hakkında öğrenci görüşlerini aldıkları çalışmada rol model olmada sevgi, saygı, hoşgörü ve adalet konusunda öğretmenlerin tutum ve davranışlarının oldukça önemli olduğu sonucu ile benzerdir. Ayrıca Demir ve Köse'nin (2016) öğretmenlerin rol modelliği konusunda öğretmen görüşlerini aldıkları çalışmada rol modellikte öncelikli olarak öğretmenlerin öncelikli olarak kazandırılması gerekli gördüğü değerler ile benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.

Öğretmenlerin sınıf içerisinde öğrencilerine hedef koyma, eğitsel ve insani davranışlarda cesaret gösterebilme, eşit ve adaletli olma konularında rol model ve örnek olmaya çalıştıklarını araştırmanın bulguları sonucunda ulaşıldığını söylemek mümkündür. Ayrıca öğretmenlerin rol model olma konusunda toplumsal kurallar ve yasalar çerçevesinde öğrencilerine en çok örnekler vererek, kitap okumaya teşvik ederek ve kültürel değerlere vurgu yaparak yönlendirme yapmaya çalıştıkları, ayrıca ergenlik dönemi içerisinde olan öğrencilerine öğüt ve tavsiyeler vererek rol model olmaya çalıştıklarını araştırmanın bulguları sonucunda söylemek mümkündür.

Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, öğretmenlerin öğrencilerine rol model olmaya çalıştıkları, onlara evrensel değerleri kazandırmaya çalıştıkları ve bu değerleri kazandırırken önemli ve örnek kişiler aracılığıyla aktardıklarını, sınıf içerisindeki tutum ve davranışlarıyla öğrencilerine rol model olmayı amaçladıklarını söylemek mümkündür.

Araştırmanın sonuçlarından yola çıkılarak öncelikle gençlerimizin rol model aldığı unsurları göz önünde tutarak şu öneriler getirilebilir:

- Öğretmenlerin, öğrencilerinin ilgi alanlarını tanımaları ve onlara yönelik sınıf içi ve dışı örnek davranışlarını kurgulamaları önerilebilir.
- Öğretmenlere, öğretmeni olacakları yaş gruplarını gelişim dönemleri, ilgi alanları ve beklentileri yönünde tanımaları için seminer çalışmaları yapılabilir.
- Öğretmenlerin rol model davranışlar ile ilgili gerekirse hizmet içinde ya da hizmet öncesinde eğitim almaları önerilebilir.
- Öğretmenler ile rol model davranışlarını geliştirmeleri konusunda uygulamalı çalışmalar yürütülebilir.

Kaynakça

Aydin, A. R. (2009). Öğretmen-öğrenci ilişkilerinde empati ve öğretmenlerin rol modelliği üzerine. *Din Bilimleri Dergisi, 9*(4), 75-84.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (Geliştirilmiş 2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Can, N. (1998). Öğretmen ve yöneticinin etkililiğinin öğretimdeki rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 13*(13), 55-69.

Ceran, D. (2015). Çocuklara rol model olması bakımından millî mücadele kahramanları ve edebî eserlere yansıması: "Kurtuluşun Kahramanları" kitap dizisi örneği. *Tarih Okulu Dergisi, 24*, 135-157.

Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19*, 207-237.

Çetin, Ş. (2001). İdeal öğretmen üzerine bir araştırma. *Milli Eğitim Dergisi, 149*.

Demir, E. ve Köse, M. (2016). Öğretmenlerin rol modelliği hakkında öğretmen görüşleri. *Akademik Bakış Dergisi, 53*, 38-57.

Erjem, Y ve Çağlayandereli, M. (2006). Televizyon ve gençlik: Yerli dizilerin gençlerin model alma davranışı üzerindeki etkisi. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, *30*(1), 15-30.

Gürsel, M. (2005). Eğitimin hukuksal temelleri. M. Gürsel ve M. Hesapçıoğlu (Ed.). Öğretmenlik mesleğine giriş içinde (s. 151-177). Ankara: Eğitim Kitapevi.

Kabaklı Çimen, L. (2019). Eğitim fakültesi öğrencilerinin rol model tercihleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *8*(1), 89-111.

Kahyaoğlu, M. ve Yangın, S. (2007). İlköğretim öğretmen adaylarının mesleki öz yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *15*(1), 73-84.

Karaboğa, M. T. (2019). Lise öğrencilerinin rol model tercihlerine ilişkin bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15*(2), 363-391.

Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Köse, M. ve Demir, E. (2014). Öğretmenlerin rol modelliği hakkında öğrenci görüşleri. *International Journal of Social and Economic Sciences*, *4*(1), 08-18.

Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri.http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEYY_GENEL_YETERLYKLERY.pdf adresinde 07.07.2020 tarihinde incelenmiştir.

Özsoy Yener, F. (2011). *Sorunlu öğrenci davranışlarının çözümünde yönetici ve öğretmenlerin rol model davranışlarının önemi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sünbül, A. M. (1996). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 8*(8), 597-608.

Temizkan, M. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6*(3), 461-486.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde bilimsel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (1973, 24 Haziran). Resmi Gazete (Sayı: 14574). Erişim Adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf